Vakcíny zachraňují životy, přesto lidé očkování bojkotují. Co s tím?

30.6.2026 - | Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

Česká republika dlouhodobě bojuje s nízkou proočkovaností zejména proti sezónním infekčním onemocněním. Vakcíny přitom prokazatelně zachraňují životy a šetří miliony korun. Jak překonat bariéry, které stojí v cestě očkování, a to jak u laické, tak i odborné veřejnosti? O tom na odborném sympoziu Zdravotnického deníku Strategie vakcinace pro ČR diskutovali experti ze zdravotnictví, medicíny, sociálních služeb i pojišťovenského sektoru.

Hlavní a nejviditelnější překážku pro vyšší proočkovanost v tuzemsku pojmenoval předseda Sdružení praktických lékařů Petr Šonka. „Z mé zkušenosti je největší bariérou očkování proti sezónním chorobám neochota pacientů se očkovat. Každý rok si to zkouším, každý rok je přesvědčuji. Přestože s těmi lidmi máme intenzivní kontakt, nedokážeme je přesvědčit, aby se nechali očkovat," upozornil.

Aby se situace změnila, je podle něj potřeba zapojit širší spektrum odborníků a zpružnit legislativu. Šonka proto podporuje návrh, aby možnost očkovat měli všichni od ambulantních specialistů přes sestry v sociálních zařízeních až po lékárníky.

Zásadním problémem je však také ekonomické riziko, které praktici nesou při předobjednávání vakcín na rok dopředu. Pokud je nevyočkují, likvidují je na vlastní náklady. Cestou by tak podle Šonky mohla být státní strategie a sdílení tohoto finančního rizika mezi poskytovateli, distributory, farmaceutickými firmami a zdravotními pojišťovnami.

VZP: Bez sdíleného záznamu to nepůjde

Také Všeobecná zdravotní pojišťovna (VZP) deklaruje připravenost podpořit legislativní změny, které očkování umožní širšímu okruhu zdravotníků. Podle náměstka ředitele VZP pro zdravotní péči Miroslava Jankůje pojišťovna masivně motivuje pojištěnce přes fond prevence a bonifikuje také praktiky. Upozorňuje však na zásadní technologickou podmínku, bez které nelze systém bezpečně uvolnit.

„Předpoklad pro to, jak rozšiřovat očkování, je stoprocentně funkční sdílený záznam. Tedy aby každý lékař, nelékař, farmaceut si mohl v reálném čase rychle ověřit, zda pacient byl, nebo nebyl očkován. Pokud toto nebudeme mít, ani my se do rozšiřování nebudeme hrnout, abychom nezvyšovali množství duplicit v systému," řekl Jankůj.

Když babička po chřipce přestane chodit

Riziko neočkovanosti přitom může mít – zejména pro seniorní skupiny – fatální důsledky. Jak popsala přednostka Geriatrické kliniky 1. LF UK a VFN Eva Topinková, u starších lidí neznamená infekce jen několik dní teplot a kašle. Mnohonásobně u nich zvyšuje riziko infarktu, cévních mozkových příhod a má dopad i na jejich soběstačnost. „Stává se, že stará paní dostane infekci. Vyléčíme ji, ale najednou přestane chodit. Je strašně důležité, aby se toto nedělo," apelovala profesorka Topinková.

Zároveň poukázala na další slabé místo, a to nízkou proočkovanost samotného zdravotnického personálu. Řešením by podle ní neměla být represe, ale pozitivní motivace. „Od věci nejsou benefity

pro sestry, praktické sestry či sanitáře. Věřím, že na ně by některé mohly začít fungovat. Zdravotnická zařízení by pak také měla nabízet očkování zdarma, především proti chřipce," dodala.

Inspirace z belgického Vlámska

Zatímco celorepublikový průměr proočkovanosti seniorů proti chřipce se pohybuje kolem 20 až 25 %, pobytová sociální zařízení dosahují až 60 %. Prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb Jiří Horecký ale upozorňuje, že trend stagnuje a naráží na neviditelnou zeď. Společnost je navíc podle něj z hlediska očkování silně polarizovaná.

Asociace proto sází na cílené kampaně a inspiraci ze zahraničí. „Nyní vytváříme komunikační karty, kterými jsme se inspirovali ve Vlámsku. Pomáhají profesionálům v tom, jak s pacienty jednoduše komunikovat o očkování i o rizicích onemocnění," vysvětlil Horecký. Doplnil, že nelze čekat, že očkování přijme 100 % populace, u přibližně 20 % váhajících ale má smysl bojovat pomocí relevantních informací.

Multidisciplinární přístup a kultivace sítí

Zkušenosti s tím mají například v pražském IKEM, který se specializuje na transplantaci orgánů a pracuje tak s mimořádně křehkými pacienty. Imunitní ochrana proti nakažlivým onemocněním zde může rozhodovat doslova o životě a smrti. I tak jsou někteří pacienti skeptičtí. Nutná je proto absolutní jednotnost v informacích, které pacient od personálu získává.

„Poskytování zdravotní péče je multidisciplinární disciplína, takže všichni členové týmu musí hovořit jedním jazykem," zdůraznila Martina Šochmanová, prezidentka České asociace sester a náměstkyně pro ošetřovatelskou péči IKEM. Pokud lékař pacienta přesvědčuje a jiný člen personálu jeho slova zpochybní, důvěra se okamžitě hroutí.

Šochmanová rovněž upozornila na destruktivní vliv dezinformací. Podle ní je pro úspěch národní strategie klíčové nějakým způsobem zkultivovat anonymní diskuse na internetu. „Sociální sítě obecně věcem neprospívají. Vyjadřuje se na nich anonymně každý k čemukoliv a za to se schová cokoliv," zdůraznila Šochmanová.

Zdroj: ZdravotnickyDenik.cz

https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/vakciny-zachranuji-zivoty-presto-lide-ockovani-bojkotuji-co-s-tim